

KUOPION ARKKITEHTUURI JA KAUPUNKIRAKENNUSTAIDE

ARKKITEHTUURIPOLIITTINEN OHJELMA

Luonnos 7.11.2007

SISÄLLYS

1. KUOPION ARKKITEHTUURI JA KAUPUNKIRAKENNUSTAIDE.....	2
1.1 ESIPUHE.....	2
1.2 ARKKITEHTUURIPOLIITTINEN OHJELMA	3
1.3 KUOPION OMINAISPIIRTEET.....	3
1.4 ARKKITEHTUURI JA KAUPUNKIRAKENNUSTAIDE.....	4
1.5 RAKENNUSPERINTÖ	5
1.6 SUUNNITTELUN JA RAKENNUSTAMISEN LAATU	5
1.7 RAKENTAMISEN JA YLLÄPIDON LAATU	6
1.8 ARKKITEHTUURI OSANA TAIDE- JA KULTTUURIELÄMÄÄ	7
1.9 KOULUTUS JA TUTKIMUS	7
1.10 TIEDOTUS JA VUOROVAIKUTUS	8
1.11 KANSAINVÄLISYYS.....	8
2. KUOPION KAUPUNKIYMPÄRISTÖ JA SEN HAASTEET	9
2.1 RUUTUKAAVAKESKUSTA	9
2.2 ESIKAUPUNKIVYÖHYKE	11
2.3 LÄHIÖT	11
2.4 VÄLIALUEET	12
2.5 UUDET PIENTALOALUEET	13
2.6 MAASEUTU	14
2.7 LOMA-ASUTUS JA RANTARAKENTAMINEN	14
3. TOTEUTUS JA SEURANTA.....	14

1. KUOPION ARKKITEHTUURI JA KAUPUNKIRAKENNUSTAIDE

1.1 ESIPUHE

Uudelle avoin, kansainvälistyvä, vetovoimainen keskus

Näin Kuopio on määritellyt visionsa strategiassaan. Kuopio on asettanut painopistealueekseen hyvinvointiosaamisen, joka perustuu yliopiston, oppilaitosten ja yhteisöjen vahvaan osaamiseen. Tätä tukee myös erillinen Terve Kuopio - ohjelma siihen liittyvine terveellisen asumisen hankkeineen.

Vahvistaakseen kilpailukykyään kansainvälistyvässä kilpailutalouden maailmassa Kuopio haluaa tarjota yrityksille vetovoimaisen toimintaympäristön. Fyysisessä ympäristössä tämä tarkoittaa kaupunkikeskustan, julkisten rakennusten ja elinkeinoalueiden kehittämisen lisäksi panostusta houkuttelevien asuntoalueiden luomiseksi. Kuopio haluaa tarjota kaikille kaupunkilaisille monipuolisen ja täysipainoisen kaupunkiympäristön.

Miten arkkitehtuuri voi tukea näitä pyrkimyksiä?

Arkkitehtuuri on taidemuoto, joka ympäröi meitä kaikkia. Sen perustana ovat rakennukset sekä rakennusten ja niitä ympäröivän tilan muodostama kokonaisuus, laajasti käsitettynä koko rakennettu ympäristö. Länsimaisen rakennustaiteen juuret ovat antiikin Kreikan arkkitehtuurissa, sen sopusuhtaisessa ja klassisessa kauneudessa. Rakennettu ympäristö on aina ollut kulttuurin oleellinen osa, joka heijastaa kussakin yhteiskunnassa vallitsevia aikakauden arvoja. Millaisen kulttuurisen perinnön me haluamme jättää tuleville sukupolville?

Tämä arkkitehtuuripoliittinen ohjelma asettaa tavoitteet, joiden suuntaan haluamme Kuopion kehittyvän. Kuopion vetovoimatekijänä on vaihteleva luonto, järvimaisemat ja mäkinen maasto. Kulttuuriympäristönä Kuopio on onnistunut säilyttämään eri aikakausien perintöä, keskustan ruutukaavasta ja paikoin aistittavasta puukaupungin hengestä, keskustan komeista kivitaloista ja julkisista rakennuksista laadukkaisiin esikaupunkien pientaloalueisiin eri aikakausilta. Haasteenamme on luoda Kuopiosta rikasta kaupunkikulttuuria tukeva, korkeatasoinen asuin- ja elinympäristö, joka edistää paikkakunnan kehitystä elinvoimaisena keskuksena. Tällä ohjelmalla nostetaan kaupunkirakennustaiteen merkitystä arkkitehtuurin rinnalla. Kuopiossa on pitkä perinne rakentamisen sovittamisesta vaikeaan luontoon, mikä on tuottanut lopputuloksen kannalta hyviä tuloksia. Kaupunkirakennustaiteeseen on myös uusilla alueilla panostettu tavallista enemmän, joten tämä ohjelma on jo alkaneen kehityksen luonteva jatke.

Tätä arkkitehtuuripoliittista ohjelmaa on valmisteltu rinnakkain Kuopion kulttuuriympäristöstrategian kanssa. Nämä ohjelmat täydentävät toisiaan. Kulttuuriympäristöstrategia antaa ohjeita kulttuuriympäristön hoitoon, arkkitehtuuripoliittinen ohjelma luo suuntaviivoja tulevaisuuden rakentamiseen, kumpikin omalla tavallaan Kuopion strategian päämääriä tukien.

Haluan kiittää arkkitehtuuripoliittisen ohjelmamme laatimisesta vastannutta työryhmää ansiokkaasta ja luovasta työstä. Kiitoksen ansaitsevat myös luottamushenkilöstömme, jotka ovat monipuolisella ja asiaan aidosti syventyvällä keskustelulla luoneet lupaavan maaperän tämän ohjelman onnistuneelle ja kauaskantoiselle täytäntöönpanolle.

Petteri Paronen
Kuopion kaupunginjohtaja

1.2 ARKKITEHTUURIPOLIITTINEN OHJELMA

Tämän Kuopion arkkitehtuuripoliittisen ohjelman innoittajina ovat olleet Valtioneuvoston arkkitehtuuripoliittinen ohjelma 17.12.1998 ja ensimmäisenä alueellisena ohjelmuna vuonna 2000 valmistunut Itä-Suomen läänin arkkitehtuuripoliittinen ohjelma sekä muut paikalliset ohjelmat.

Kuopion arkkitehtuurin ja kaupunkirakennustaiteen ohjelman on laatinut 28.10.2004 nimetty työryhmä, johon ovat kuuluneet puheenjohtajana kaavoituspäällikkö Leo Kosonen kaavoitusosastolta, sihteerinä toimistoarkkitehti Anneli Hautsalo tilakeskuksesta sekä jäseninä toimistoarkkitehti Matti Asikainen kaavoitusosastolta, tarkastusarkkitehti Mikko Etula rakennusvalvonnasta, yli-intendentti Tapio Laaksonen kulttuurihistoriallisesta museosta, asemakaava-arkkitehti Martti Lähti kaavoitusosastolta, intendentti Helena Rieki ympäristökeskuksesta ja suunnittelija Osmo Sihvonen talous- ja strategiapalvelusta. Ohjelman on koonnut arkkitehti safa Heikki Lamusuo ArkStudio Lamusuosta.

Ohjelman tarkoitus

Tämä arkkitehtuuripoliittinen ohjelma kuvaa Kuopion kaupungin arkkitehtuurin ja kaupunkirakennustaiteen *nykytilaa ja asettaa tavoitteet* sekä määrittää *toimenpiteet* niiden saavuttamiseksi. *Tavoitteena* on auttaa kuopiolaisia arvostamaan omaa ympäristöään ja rohkaista ottamaan vastuuta kotikaupunkinsa kehityksestä. Ohjelman toteuttaminen vaatii poliittista ja taloudellista sitoutumista sekä pitkäjänteistä työtä rakennetun ympäristön laadun nostamiseksi. Kaupungin toimien tulee olla esimerkkinä muille.

Päätavoite on kuopiolaisille yhteinen; viihtyisä, turvallinen ja omintakeinen Kuopio.

1.3 KUOPION OMINAISPIIRTEET

Kuopion tori, rännikadut, satama, Väinölänniemi, Puijo, Kallavesi

Kuopion ydinkeskustan ainutlaatuisuus pohjautuu 1700-luvulta periytyvään *rännikatuverkostoon*. Keskuksena on *Kuopion tori* - mualliman napa - jota reunustavat kaupungintalo, kauppahalli ja lyseo. Muita tunnusmerkkejä ovat *Puijo, Väinölänniemi ja satama* sekä näkyvät katujen päässä kimaltelevalle *Kallavedelle*. – Ne tekevät Kuopiosta Kuopion.

Kaupunkikuvassa näkyvät rakentamisen eri vaiheet. Useaan otteeseen uusiutunut keskusta on eheytyneessä. Pääosa vanhoista kivrakennuksista on säilynyt ja paikoitellen voi vielä aistia puutalokaupungin hengen. Koulu-, kulttuuri- ja hallintokaupunkia edustavat eri-ikäiset julkiset rakennukset. Elinkeinojen historiasta muistuttavat ranta-alueilla sijaitsevat kaupan ja teollisuuden rakennukset.

Vanhin kaupunkialue rajoittuu etelässä ja idässä Kallaveden rantaan. Uudemmat kaupunginosat on sijoitettu kumpuilevaan maastoon vesien äärelle. Maisemassa korostuvat Kuopiolle ominaiset vehreät rannat, jylhät kaupunkimetsät ja vanhat puistot. Kaupungin keskellä on ainutlaatuinen Puijon metsäinen mäki luonnonsuojelualueineen. Mäen laella kohoaa kaupungin keskeinen symboli, *Puijon torni*, josta avautuva järvinäkymä kuuluu maamme kansalliseen kuvastoon.

Kuopiolle ominaisia luonnonympäristön piirteitä ovat vesistöt, kumpuileva maasto ja rikas kasvillisuus. Keskeinen kaupunkialue on Kallaveden ympäröimä, minkä lisäksi Kuopionniemen alueella sijaitsee lukuisia lampia. Kuopion pinta-alasta vesialuetta on yli kolmannes ja metsää puolet. Järven rantaa on 2 500 km.

Puijonlaakso, puistokaupunki Petonen, Saaristokaupunki, Tiedelaakso

Puijonlaaksosta alkoi 1960-luvulla uuden ja modernin kaupungin rakentaminen. Syntyi seitsemän kumpuilevaan maastoon sovitettua pientä lähiötä. 1990-luvulla rakennettiin *puistokaupunki Petonen* ja nyt rakennetaan *Saaristokaupunkia*.

Kuopion kuvaan kuuluvat yliopisto ja oppilaitokset. Savilahden alue on kasvanut korkean teknologian *tiedelaaksoksi*. Itä-Suomen kasvukeskus panostaa teknologiaan ja moderniin yritystoimintaan.

Kuopio on vahva kulttuurikaupunki. Museot, kirjasto, teatteri ja musiikkikeskus ovat kaupungin merkkirakennuksia. Useat tapahtumat levittäytyvät kaupunkitilaan ja tekevät Kuopiosta elävän ja yllätyksellisen.

Liikuntapaikat ovat osa Kuopion identiteettiä, kuten Puijon urheilupuisto hyppymäkineen, Väinölänniemi sekä Lippumäen uima- ja jäähalliluolasto. Metsät ja puistot ulkoilureitteineen luovat vehreät puitteet kaupungin rakentamiselle.

1.4 ARKKITEHTUURI JA KAUPUNKIRAKENNUSTAIDE

Rakentamisen tulee olla käytännöllistä, kestävä ja kaunista. Tämä on antiikista periytyvä arkkitehtuurin lähtökohta. Toiminnan, mitoituksen ja teknisten asioiden lisäksi arkkitehtuuri on myös estetiikkaa. Se on taidemuoto, joka on koko ajan läsnä ihmisten todellisuudessa. Se on tilojen, muotojen, suhteiden, rakenteiden ja pintojen taidetta, joka luo aikakautensa kulttuurista kuvaa. Hyvä kaupunkirakennustaide luo ihmisille korkealuokkaista arkiympäristöä.

Arkkitehtuuri ja ympäristö muodostavat näyttämön eri aikakausien tapahtumille niin yhteisön kuin yksittäisenkin ihmisen elämässä. Ne vaikuttavat ihmisen mieleen ja hyvinvointiin. Hyvä sosiaalisuutta edistävä ympäristö luo pohjan terveelliselle ja turvalliselle elämälle.

Kaupunkirakennustaide syntyy hyvällä suunnittelulla, rakentamisella ja ylläpidolla. Sen keskeisiä tekijöitä ovat rakennusten arkkitehtuuri ja vaihtelevat kaupunkitilat. Siihen kuuluvat muut kaupunkirakennustaiteen elementit. Siihen kuuluu kasvillisuus ja taide. Viime kädessä sisällön tuovat kaupunkilaiset.

Nykyajan kaupungissa on monen tyyppistä kaupunkirakennetta ja kaupunkiympäristöä. Vastaavasti on syntynyt myös monen tyyppistä kaupunkirakennustaidetta. Keskustassa on sekä perinteistä että uutta jalankulkukaupungin ympäristöä ja uusilla kaupunkialueilla joukkoliikenne- tai autokaupungin ympäristöä.

Kaupunkirakennustaiteesta ei viime vuosikymmeninä ole juuri puhuttu. Syynä varmaan on ollut hämmennys, joka on aiheutunut muutosten nopeudesta. Uusien kaupunkityyppien mukainen rakentaminen on tuhonnut perinteistä kaupunkiympäristöä ja johtanut kaupunkirakenteen hajaantumiseen. Uusille alueille ei useinkaan ole pystytty muodostamaan eheää kaupunkiympäristöä. Ei myöskään ole syntynyt perinteisen kaupunkirakennustaiteen veroista yhteistä estetiikkaa.

Pyrkimys kaupunkirakennustaiteeseen on kuitenkin säilynyt ja sille on alkanut löytyä uutta sisältöä. Hyvänä pohjana Kuopiossa on eri kaupunkivyöhykkeiden tunnistaminen. Ruutukaava-alueella, esikaupungeilla, lähiöillä, omakotialueilla ja maaseudulla on kullakin omat erityispiirteensä, joiden pohjalta alueita tulee jatkossa kehittää.

Arkkitehtuuri ja kaupunkirakennustaide ovat laajan yhteistyön tulosta. Tahtotila laadukkaan ympäristön toteuttamiseen ja vaalimiseen lähtee kaupungin päättäjistä ja kaupungin johdosta, yhtä lailla myös yksityisistä kiinteistönomistajista ja ulottuu rakennuttajiin, suunnittelijoihin, rakentajiin, ylläpitäjiin ja käyttäjiin.

1.5 RAKENNUSPERINTÖ

Kaupungin rakennusperinnön eri kerrostumat on koottu tämän ohjelman kanssa samanaikaisesti laadittuun *Kuopion kulttuuriympäristöstrategiaan*. Se tukee tämän ohjelman tavoitteita, määrittää linjaukset ja antaa toimenpide-ehdotukset alan toimijoille ja päätöksentekijöille sekä kaikille kaupunkilaisille. Se esittää visiossaan, että kulttuuriympäristöjen hoidolla vahvistetaan kuopiolaisten identiteettiä ja viihtymistä, matkailua ja positiivista kaupunki-imagoa.

Kuopiolle ominaista rakennettua ympäristöä on säilytettävä ja hoidettava sekä täydennettävä ympäristöön sopeutuvalla rakentamisella. Kiinteistöjä on käytettävä ja kehitettävä kulttuurisia ja esteettisiä arvoja säilyttävällä tavalla.

Toimenpiteet:

- 1) *Otetaan huomioon kulttuuriympäristöstrategian linjaukset ja siinä määritetyt toimenpiteet (tilakeskus, muut kiinteistöjen omistajat, rakennusvalvonta, kaavoitusosasto, kulttuurihistoriallinen museo, kunnallistekninen osasto, ympäristökeskus, kulttuuritoimi ja muut toimijat).*

1.6 SUUNNITTELUN JA RAKENNUTTAMISEN LAATU

Kaavoituksella ohjataan rakentamista ja tontinluovutusehdoilla määritetään suunnittelun ja rakentamisen laatutaso. Ohjausta ja neuvontaa painotetaan suunnittelun alkuvaiheeseen. Laajennetulla kaupunkikuvatyöryhmällä on keskeinen rooli kaupunkikuvallisen laadun ohjaamisessa.

Suunnittelun tilaajan tulee sisäistää kaupunkikuvalliset ja tekniset laatutavoitteet sekä osaltaan vaikuttaa perinnearvojen säilymiseen. Rakennuttajien ja suunnittelijoiden ammattitaitoon on kiinnitettävä huomiota yhtenä tontinluovutuksen kriteerinä.

Rakentamisessa tulee käyttää terveellisiä materiaaleja ja kestäviä rakenneratkaisuja. Rakennusten ja ympäristön suunnittelussa lähtökohtina tulee olla terveellisyys, turvallisuus ja esteettömyys.

Kuopiossa monet hyvät julkiset rakennukset ovat arkkitehtuurikilpailujen tulosta. Kilpailuilla voidaan löytää uusia oivaltavia ratkaisuja vaikeisiin tai merkittäviin suunnittelukohteisiin ja nostaa suunnittelun laatua.

Kaupungin toteuttamilta ympäristö-, rakennus- ja korjaushankkeilta edellytetään suunnittelun ja rakentamisen kestävyyttä ja korkeaa laatua sekä kokonaistaloudellisuutta. Se luo pohjan kestäväälle kehitykselle. Kaupungin oman rakennustoiminnan tulee olla korkeatasoisena esimerkkinä muulle rakentamiselle. Kuopiolla ei ole varaa rakentaa huonoa ympäristöä.

Kuvateksti

Puistokaupunki Petosen rakentamisessa hyvään ympäristöön tähtääviä toimia ohjasi erityinen laaturyhmä, joka tonttien luovutusehdoilla pystyi vaikuttamaan myös rakennusten laatuun ja hahmoon. Työssä onnistuttiin hyvin, tätä osaltaan kuvaa SAFA – palkinto, jonka Kuopion kaupunki sai alueen johdosta vuonna 1992. Toisena palkinnon saajana oli kaupungin vuokrataloyhtiö Niiralan Kulma Oy, joka kunnostautui erityisesti hyvien pienkerrostalojen, pihapiirien sekä kokeilevan asuntorakentamisen toteuttamisessa.

Toimenpiteet:

- 2) Järjestetään arkkitehtuuri- ja kaupunkisuunnittelukilpailuja merkittävistä suunnittelukohteista, suositaan yleisiä kilpailuja (tilakeskus, kiinteistöjen omistajat, kaavoitusosasto, kunnallistekninen osasto).
- 3) Käytetään merkittävässä kohteissa suunnittelun ja rakentamisen laatua edistäviä arkkitehtuuri- ja tontinluovutuskilpailumenettelyjä (tilakeskus, kiinteistöjen omistajat, mittausosasto, kaavoitusosasto).
- 4) Painotetaan suunnittelijavalintakriteereissä aina suunnittelun laatua. Kohteissa, joissa kaupunkikuvan ja hyvän arkkitehtuurin merkitys korostuu, suunnittelijaksi valitaan arkkitehti, jolla on näyttöä vastaavan vaatimustason kohteiden onnistuneesta suunnittelusta (tilakeskus, kaavoitusosasto).
- 5) Vahvistetaan kaupungin organisaatiomuutoksissa arkkitehtonista näkemystä kaupungin rakennustoiminnassa (hallinto- ja kehittämiskeskus, tilakeskus).
- 6) Suositaan koerakentamista (kaavoitusosasto, tilakeskus, muut kiinteistöjen omistajat, mittausosasto).
- 7) Otetaan uusien asuntoalueiden laadunohjausjärjestelmä käyttöön koko kaupungin alueella (tekninen toimi).
- 8) Laaditaan teollisuus- ja liikerakentamiselle rakennustapaohje laadun nostamiseksi (tekninen toimi).
- 9) Palkitaan joka kolmas vuosi arkkitehtuuriteko ja joka kolmas vuosi uusien asuinalueiden parhaiten toteutettu kortteli / pihapiiri (kaupunkikuvatyöryhmä, kulttuuritoimi, mittausosasto, kunnallistekninen osasto).

Merkittävimpiä arkkitehtuurikilpailun kautta toteutettuja kohteita:

Teatteri

Kirjasto

Maunolanmäen päiväkotii ja asuntoryhmä

Puijonlaakson KYS-kiinteistöt

Pyörön nuorisotalo

1.7 RAKENTAMISEN JA YLLÄPIDON LAATU

Kiinteistön omistajan ja ylläpitäjän tulee sisäistää kaupunkikuvalliset, arkkitehtoniset ja muut laadulliset tavoitteet sekä osaltaan vaikuttaa perinnearvojen säilymiseen. Rakentamisen laatua ja kustannuksia on tarkasteltava elinkaaren mitassa. Sitä voidaan vielä pidentää suunnitelmallisella käyttötarkoituksen muutoksella.

Rakentajien ammattitaitoon on kiinnitettävä erityistä huomiota. Työssä on noudattava annettuja suunnitelmia ja ohjeita sekä käytettävä oikeita työmenetelmiä ja välineitä laadukkaan lopputuloksen aikaansaamiseksi sekä rakennusvirheiden välttämiseksi. Vankan ammattitaidon mukanaan tuoma korkea laatu lisää rakennuksen käyttöikä.

Toimenpiteet:

- 10) Rakennetaan, ylläpidetään ja käytetään kiinteistöjä kestävä kehityksen periaatteiden mukaisesti (tilakeskus ja muut kiinteistöjen omistajat).
- 11) Edistetään terveellisen ja turvallisen rakentamisen tutkimusta ja koerakentamista (kaupunki, Savonia-ammattikorkeakoulu, kansanterveyslaitos, Teknia, rakennuttajat, yliopisto, muut oppilaitokset, pelastuslaitos).
- 12) Painotetaan urakoitsijavalintakriteereissä laatua ja tekijöiden ammattitaitoa (tilakeskus ja muut kiinteistöjen omistajat).

1.8 ARKKITEHTUURI OSANA TAIDE- JA KULTTUURIELÄMÄÄ

Arkkitehtuuri ja kaupunkirakennustaide ovat osa taidetta ja kulttuuria. Parhaimmillaan taide on erottamaton osa arkkitehtuuria. Taide nostaa kiinteistön arvoa tai sillä voidaan saavuttaa kaupunkirakennus-taiteellisia tavoitteita.

Kuopion kaupunginhallitus on tehnyt 5.1.2004 prosenttiperiaatepäätöksen sijoittaa taiteelliseen työhön 0,5–1,5 % peruskorjaus- ja uudisrakennusten hankinta-arvosta. Tämä päätöksen toteuttaminen on esimerkkinä ja suosituksena myös muille rakennuttajille.

Saaristokaupunkiin on laadittu taiteen ja kulttuurin yleissuunnitelma, *Taiteen kaava*, joka ohjaa alueen rakentamista ja kehitystyötä. Se luo pohjan *Saaristogalleria*-hankkeelle, joka sisältää eri taiteenlajien, arkkitehtuurin, maisema-arkkitehtuurin ja muotoilun yhteistyöprojekteja. Se lisää kuopiolaisten vaikutusmahdollisuuksia omaan ympäristöönsä ja tuottaa taide- ja ympäristökasvatusta lapsille ja nuorille.

Toimenpiteet:

- 13) Edistetään muiden taiteenalojen yhdistämistä arkkitehtuuriin ja kaupunkirakennustaiteeseen laajentamalla prosentti taiteelle – periaatetta koskemaan kaikkea kaupungin rakentamista ja kannustetaan muita rakennuttajia periaatteen käyttöön (*taidemuseo, tilakeskus ja muut rakennuttajat, kunnallistekninen osasto*).
- 14) Otetaan prosentti taiteelle -hankkeissa taiteilijat mukaan jo suunnittelun alusta asti (*taidemuseo, tilakeskus ja muut rakennuttajat, kunnallistekninen osasto*).
- 15) Toteutetaan Taiteen kaavan pohjalta taiteen ja kulttuurin projekteja Saaristokaupunkiin (*asunto-toimi ja projektit, Saaristogalleria-hankeorganisaatio, kaavoitusosasto, kunnallistekninen osasto, prosentitaidetyöryhmä, taidemuseo, rakennuttajat*).

1.9 KOULUTUS JA TUTKIMUS

Arkkitehtuurin laatu riippuu suunnittelijan taidosta, mutta myös tilaajan ja rakennuttajan kulttuurikäsitteistä ja arkkitehtuuritietämyksestä. Kehittelyllä ja kokeilevalla rakentamisella luodaan uusia arkkitehtuuri-innovaatioita. Kuopion yliopistossa on asumisen tutkimusprofessori. Rakennetun ympäristön tutkimus- ja kehittämishankkeita on luonteva toteuttaa myös yhteistyössä yliopiston ja muiden oppilaitosten kanssa.

Jynkän asuntomessut 1980 olivat kuopiolaiselle asuntorakentamiselle merkittävä aktivoija ja laadullisten periaatteiden kehityskenttä. Vastaavat kehittämismahdollisuudet avautuvat uudestaan vuonna 2010, kun Saaristokaupunkiin rakennetaan uusi asuntomessualue.

Kaupunkilaisten mahdollisuuksia osallistua omaa ympäristöään koskevaan päätöksentekoon lisätään arkkitehtuuria ja rakennettua ympäristöä käsittelevällä yhteistyöllä. Siinä on keskeisellä sijalla opettajien täydennyskoulutus sekä lasten ja nuorten arkkitehtuurikasvatus osana taiteen perusopetusta.

Toimenpiteet:

- 16) Lisätään arkkitehtuuri- ja ympäristökasvatusta päiväkodeissa ja kouluissa (*koulutoimi, kulttuuri-toimi, tilakeskus, kaavoitusosasto, rakennusvalvonta, Savon arkkitehdit SAFA*).
- 17) Muodostetaan yhteistyö Lapinlahdella sijaitsevan Arkkitehtuuri- ja ympäristökulttuurikoulu LASTUn kanssa arkkitehtuurikasvatuksen, opettajien täydennyskoulutuksen ja rakennusalan täydennyskoulutuksen osalta (*koulutoimi, tilakeskus, kaavoitusosasto, rakennusvalvonta, kulttuuritoimi, Savon arkkitehdit SAFA*).
- 18) Sisällytetään rakennus- ja ympäristöalan ammattikoulutukseen sen kaikilla tasoilla rakentamisen historian ja arkkitehtuurin perusteiden opetusta (*Savonia-ammattikorkeakoulu, Savon koulutus-kuntayhtymä, Ingman, LASTU*).

19) Järjestetään seminaareja päättäjille ajankohtaisista arkkitehtuurin, kaupunkirakennustaiteen ja rakennusperinteen hoidon asioista sekä käytetään asuntomessuja 2010 arkkitehtuurin ja kaupunkirakennustaiteen kehityskenttänä (asuntotoimi ja projektit, tilakeskus, rakennusvalvonta, kulttuuriympäristötyöryhmä, kulttuuritoimi, kaavoitusosasto, kaupunkikuvatyöryhmä).

1.10 TIEDOTUS JA VUOROVAIKUTUS

Avoin tiedotus ja vuorovaikutus edistävät yhteisten tavoitteiden saavuttamista. Kansalaisten edellytyksiä vaikuttaa oman ympäristönsä kehitykseen ja keskusteluun parannetaan tekemällä arkkitehtuuria tutuksi.

Kuopiossa on jo käytössä toimivia kaavoittamiseen ja rakentamiseen liittyviä tiedottamisen ja vuorovaikutuksen toimintamalleja. Sellaisia ovat kaavoitukseen liittyvät yleisötilaisuudet, tiedotusvälineiden käyttö ja oma julkaisutoiminta - kuten *Kuopio-lehti* ja *Kuopio suunnittelee ja rakentaa* - sekä kaupunginosayhdistystoiminta, lähiötyö, asukastupatoiminta ja rakennusvalvonnan antama ohjaus ja neuvonta. Silti Kuopioon on tarpeen perustaa paikallinen arkkitehtuuri-, muotoilu- ja korjausrakentamiskeskus.

Hollannissa on perustettu paikallisia arkkitehtuurikeskuksia, joista on nyt muodostunut jo koko maan kattava verkosto. Arkkitehtuurikeskuksista on tullut näyttelytoiminnan, kansalaiskeskustelun ja vaikuttamisen foorumeita, joissa oman ympäristön kehitykseen vaikuttaminen on tullut helpommaksi.

Kuopiolaista arkkitehtuuria ja rakennusperintöä esittelee ansiokkaasti vuonna 2006 ilmestynyt *Kuopion kaupungin rakennushistoria vuodesta 1875*. Suomen arkkitehtiliiton paikallisosasto Savon Arkkitehdit Safa julkaisi vuonna 2003 *Kuopion arkkitehtuurin opaskartan*. Lisäksi Kuopion kaupunki järjestää kesäisin opastettuja arkkitehtuuri- ja rakennusperintöaiheisia kävelyretkiä.

Toimenpiteet:

- 20) Edistetään arkkitehtuuri- ja ympäristötietoisuutta kehittämällä tiedotus- ja vuorovaikutuskanavia kaupungin kotisivujen yhteyteen sekä tuottamalla artikkeleita, arkkitehtuurinäyttelyitä ja julkaisuja (asuntotoimi ja projektit, kiinteistöjen omistajat, kaupungin viestintäpalvelu, museot, media, Savon arkkitehdit SAFA).
- 21) Selvitetään mahdollisuuksia perustaa paikallinen arkkitehtuuri-, muotoilu- ja korjausrakentamiskeskus, jonka tehtävänä on mm. lisätä kaupunkilaisten arkkitehtuuri- ja ympäristötietoisuutta, auttaa arkkitehtuuriin liittyvissä kysymyksissä sekä helpottaa heidän osallisuuttaan ja vaikutusmahdollisuuttaan oman ympäristönsä kehittämiseen (Pohjois-Savon taidetoimikunta, tilakeskus, strategiapalvelut, kulttuurihistoriallinen museo, kulttuuriympäristötyöryhmä, Pohjois-Savon ympäristökeskus).
- 22) Luodaan arkkitehtuurikirjasto Kuopioon (kaupunginkirjasto, Pohjois-Savon taidetoimikunta, Savon arkkitehdit SAFA).

1.11 KANSAINVÄLISYYS

Arkkitehtuuri lähtee aina alueen omista ja paikallisista lähtökohdista, mutta kansainvälinen yhteistyö tuo siihen uusia näkökulmia. Vuorovaikutus nostaa esiin alueen omaleimaista rakentamista. Samalla se lisää Kuopion rakennusperintön, hyvän arkkitehtuurin ja kaupunkirakennustaiteen tunnettuutta muualla osana laaja-alaista kansainvälistä yhteistyötä.

Hyvä arkkitehtuuri ja viihtyisä kaupunkiympäristö on Kuopion käyntikortti.

Toimenpiteet:

- 23) Täydennetään kansainvälistä esittelyaineistoa (hallinto- ja kehittämiskeskus, yritykset).
- 24) Laajennetaan kansainvälistä arkkitehti- ja opiskelijavaihtoa (tekninen toimi, yritykset).
- 25) Ylläpidetään ja kehitetään kansainvälisiä suhteita. Järjestetään tutustumismatkoja kansainvälisiin kohteisiin sekä kansainvälisiä arkkitehtuurikilpailuja ja –seminaareja (hallinto- ja kehittämiskeskus, kaavoitusosasto, tilakeskus, kulttuuritoimi, Savon arkkitehdit SAFA).

2. KUOPION KAUPUNKIYMPÄRISTÖ JA SEN HAASTEET

Kuopion kaupunkirakennesuunnitelmassa on osoitettu viisi erilaista kaupunkirakenteen vyöhykettä. Nämä vyöhykkeet on otettu huomioon myös tässä ohjelmassa, sillä kaupunkirakenteen ja kaupunkiympäristön muutokset liittyvät toisiinsa. Kaupunkiympäristöt erottuvat toisistaan lähes samanlaisina vyöhykkeinä kuin erityyppiset kaupunkirakenteet.

Kaupungin ytimenä on tehokkaasti rakennettu ruutukaava-alue, joka antaa hahmon koko kaupungille. Se on perinteistä toiminnoiltaan sekoittuvaa jalankulku kaupunkia. Keskeisiä kaupunkiympäristön elementtejä ovat suljettu katutila ja umpikorttelirakenne, lukuisat merkittävät rakennukset, torit, aukiot ja vanhat puistot.

Kuopiolle tyypillistä kaupunkiympäristöä ovat myös luonnon ympäröimät, tiiviisti rakennetut, pienet kerrostalolähiöt, joissa pääosa kaupunkilaisista asuu. Lähiöiden myötä Kuopioon on syntynyt joukkoliikennekaupungin tyyppinen sormimainen kaupunkirakenne. Lähiöissä on jalankulku ympäristöä ja jossain määrin myös joukkoliikennekaupungin ympäristöä kuten bussipysäkkien läheisyyteen ryhmittyneitä kerros- ja rivitalokortteleita. Niissä on myös autokaupungin tyyppistä ympäristöä, joka monelta osin hallitsee kaupunkikuvaa.

Uuden kaupunkialueen työpaikka- ja palvelualueet sekä uudet omakotialueet ovat pääosiltaan autokaupungin tyyppistä kaupunkiympäristöä, jossa korttelirakenne on avoin ja keskeisinä kaupunkitilaa jäsentävinä elementteinä ovat liikenneväylät, kadut ja pysäköintialueet. Mittakaava vaihtelee pienimittakavaisista omakotialueista valtaviin kauppakeskuksiin. Uuteen kaupunkiympäristöön kuuluvat myös lukuisat vajaakäyttöiset välialueet.

Kuopiossa on monen tyyppistä kaupunkirakennetta ja kaupunkikuva on muuttunut monelta osin sekavaksi. Toisaalta kaupunkirakenteen vyöhykkeiden myötä on syntynyt myös uusia kaupunkiympäristöjä sekä parhaimmillaan hyvää arkkitehtuuria ja kaupunkirakennustaidetta. Kaupunkisuunnittelun keskeisenä haasteena on erityyppisten kaupunkiympäristöjen ominaispiirteiden tunnistaminen ja sellaisten ratkaisujen hakeminen, joilla kutakin kaupunkiympäristöä luontevasti eheytetään, parannetaan ja laajennetaan.

Erityisenä rikkautena ja haasteena ovat myös luonnonmaisema, maisemaa hallitseva Puijon mäki sekä kaunis, jyrkkämaastoinen järviluonto, jotka luovat vahvoja tunnuspiirteitä Kuopion kaupunkikuvaan, samoin kuin vanhat kaupunkimetsät.

2.1 RUUTUKAAVAKESKUSTA

Ruutukaava-alueen aukiot, katutilat ja korttelirakenne periytyvät jo puutalokaupungin aikakaudelta. Koko ruutukaava-alueen kattava rännikatujen verkosto on ainutlaatuinen kaupunkitila ja ympäristöelementti, jota ei ole missään muussa suomalaisessa kaupungissa. Nopean uudisrakentamisen kaudella, joka alkoi 1950-luvulla, alueen mittakaava kasvoi ja korttelirakenne monelta osin hajosi. Samaan aikaan pihat, rännikadut ja kadut täyttyivät autoista. Ruuhkautumisen ongelmia ratkottiin autoliikennettä suosivilla liikeneratkaisuilla ja katujen levennyksillä. Aukioita ja pihvoja asfaltoitiin pysäköintikentiksi. Keskusta muuttui autokaupungin suuntaan. Samalla kaupunkiympäristön viihtyisyys heikkeni. 1980-luvulla lopulla suunta muuttui. Pysäköintiä keskitettiin pysäköintilaitoksiin ja kellareihin. Samalla autot poistettiin rännikaduilta. Alkoi keskustan kehittäminen. Kadut, kaupunkitilat ja pihat ovat kehittyneet jalankulku kaupungin suuntaan ja kaupunkiympäristön viihtyisyys parantunut.

Torin merkitys Kuopion keskeisimpänä ja arvokkaimpana julkisena kaupunkitilana on säilynyt. Torin asema on vahvistunut, kun sitä ympäröiviin kortteleihin on rakennettu tavarataloja ja kauppakeskuksia. Toria reunustavat vanhat rakennukset ovat erityisen arvokkaita. Uudempien liikerakennusten estetiikka ja arkkitehtuuri eivät yllä vanhojen arvorakennusten tasolle ja kaupunkikuva on hajanainen. Liikekeskustaan on luotu kävelykeskusta, joka laajenee. Kävelykeskustaan on syntynyt uutta jalankulkukaupungin tyyppistä ympäristöä, kuten viihtyisiä kävelyalueita ja kaupakäytävien verkostoa. Liikekeskustassa on myös autokaupungin tyyppistä rakennetta, mutta se on sovitettu muuhun kaupunkiympäristöön ja painettu maan alle pysäköintilaitoksiin.

Jalankulkukaupungin ympäristöpiirteet ovat vahvistuneet myös kävelykeskustaa ympäröivällä ruutukaava-alueella. Tätä on edistänyt erityisesti rännikatujen muutos koko ruutukaava-alueen kattavaksi jalankulkukatujen verkostoksi. Hajanaista korttelirakennetta ja epämääräisiä katutiloja on viime vuosikymmeninä eheytetty. Asuntopihoja on parannettu ja entisiä teollisuuskortteleita on muutettu asuunkortteleiksi. Muutosten myötä ruutukaava-alueen asukasmäärä on kasvanut ja alueen rooli jalankulkukaupungin tyyppisenä asuntoalueena on vahvistunut.

Ruutukaava-alueella on runsaasti arvokkaita suojeltuja vanhoja rakennuksia ja rakennusryhmiä, joihin uudisrakentaminen sopeutetaan. Mittakaava määräytyy yleensä ympäröivien rakennusten mukaan, erityisesti liikekeskustassa ja uudelleen rakennettavissa korttelissa. Kirkon etelä- ja itäpuoliset korttelien eheyttämisessä on tavoitteena "Vanhan kaupungin" hahmon säilyttäminen ja vahvistaminen.

Kaupunkirakennustaidetta ja hyvää arkkitehtuuria keskustassa ovat useat kaupunkimaiset puistot ja aukiot sekä lukuisat julkiset rakennukset, joista useat ovat arkkitehtuurikilpailujen tulosta.

Toimenpiteet:

- 26) Eheytetään keskustan rikkonaista kaupunkikuvaa, katutiloja ja aukioita laadukkaan, ympäristöönsä mittakaavallisesti ja jäsentelyltään sopeutuvan arkkitehtuurin keinoin (kaavoitusosasto, kaupunkikuvatyöryhmä, tilakeskus ja muut kiinteistöjen omistajat, suunnittelijat).*
- 27) Laajennetaan ja uudistetaan kävelykeskustaa. Alatorihankkeen yhteydessä kaupakäytävien verkostoa eheytetään ja monipuolistetaan (kaavoitusosasto, alatorihankkeen ohjausryhmä, kiinteistöjen omistajat, kunnallistekninen osasto).*
- 28) Suuntaudutaan keskustan asuunkortteleiden kehittämisessä umpikorttelirakenteen eheyttämiseen. Pihapiirien viihtyisyyteen kiinnitetään erityistä huomiota (kaavoitusosasto, kaupunkikuvatyöryhmä, kiinteistöjen omistajat, suunnittelijat).*
- 29) Uudistetaan rännikatuverkostoa miellyttäväksi jalankulkukaupungin katutiloiksi ja rännikatuihin rajoittuvien liikekiinteistöjen avautumista kadulle lisätään (kunnallistekninen osasto, kaavoitusosasto, kaupunkikuvatyöryhmä, kiinteistöjen omistajat).*
- 30) Kehitetään ruutukaava-alueen kaupunkiympäristöä jalankulkukaupungin suuntaan (kunnallistekninen osasto, kaavoitusosasto).*
- 31) Laaditaan keskustan vanhoihin puistoihin ennallistamissuunnitelmat ja turvataan puistojen ylläpito sekä kehitetään korttelipuistoista rännikatuverkostoon ja paikan henkeen sopivia korkealautuisia oleskelu- ja toimintatiloja (kunnallistekninen osasto).*

Liittyvät asiakirjat:

- Kaupunkirakennesuunnitelma 2010
- Kuopion kulttuuriympäristöstrategia 2007
- Alatorihankkeen suunnitelmat ja asemakaavan muutos 2006
- Keskustan liikennesuunnitelma 2006
- Rännikatujen kehittämissuunnitelma 2005
- Kuopion keskustan kehittäminen kauppapaikkana 2002
- Kuopion keskustan kaupunkikuvaselvitys 1992
- Ulkomainontaohjeet Kuopion kaupungissa 1991

2.2 ESIKAUPUNKIVYÖHYKE

Niirala, Haapaniemi, Itkonniemi, Männistö, Linnanpelto

Ruutukaavakeskustan ympärillä on esikaupunkien vyöhyke. Kaupunginosat rakentuivat 1900-luvun alussa teollisuuslaitosten yhteyteen. Perinteinen teollisuus on alueilta lähes väistynyt ja korvautunut uusilla rakennuksilla tai asuntoalueilla. Haapaniemellä alueen teollisuushistoriasta viestii enää vanha tiilipiippu ja yksi tiilinen rakennus. Entinen laitakaupunki on jo kauan ollut keskustan laajenemisaluetta. Kaupunkiympäristön mittakaava on kasvanut, kun alueelle on rakennettu suuria kouluja, urheilulaitoksia ja muita rakennuksia.

Kaupunkirakennustaiteellisesti arvokkaimpia kokonaisuuksia ovat yhtenäiset vanhat pientaloalueet. Ensimmäiset niistä on aikanaan tehty arkkitehtuurikilpailujen pohjalta. Arvokkaita ovat myös vanhat teollisuusrakennukset, eri aikakausina syntyneet pienet kerrostaloalueet tai taloryhmät sekä julkisten rakennusten ryhmät tai yksittäiset julkiset rakennukset. Esikaupunkialueelta puuttuvat keskustan suljetut katutilat. Useimmat kadut ovat väljiä asuntokatuja. Pääkatuja reunustavat talorivit, mutta kadut eivät ole kaupunkimaiseen oleskeluun soveltuvaa kaupunkitilaa, vaan ajoneuvoliikenteen kuormittamia pääväyliä.

Autokaupungistumisen myötä suuri osa esikaupungin kaupoista on poistunut ja asuntoalueet ovat yksipuolistuneet. Alueet ovat kuitenkin keskustaan nähden jalankulku- ja pyöräilyetäisyydellä ja ne ovat suurelta osin jalankulkukaupungin tyyppistä kaupunkiympäristöä.

Toimenpiteet:

- 32) Vahvistetaan vanhojen omakotialueiden ominaispiirteitä laatimalla jokaiselle alueelle oma rakennustapaohje (kaavoitusosasto, rakennusvalvonta).*
- 33) Täydennetään olevaa kaupunkirakennetta laadukkaalla uudisrakentamisella, säilytetään vanhoja ympäristön piirteitä ja eheytetään kaupunkiympäristöä (kaavoitusosasto, kunnallistekninen osasto, rakennusvalvonta, kaupunkikuvatyöryhmä).*
- 34) Kohennetaan sisääntulokatujen ympäristöä (kaavoitusosasto, kunnallistekninen osasto, rakennusvalvonta, kaupunkikuvatyöryhmä).*

Kuvateksti

Niiralan omakotialueen tapaan säilyttävä asemakaava ja siihen liittyvä rakennustapaohjeisto tulee laatia kaikille jälleenrakennuskauden omakotialueille. (kuva esim. ote rakennustapaohjeesta ja joku toteutettu hyvä perusparannuskohde)

2.3 LÄHIÖT

Puijonlaakso, Länsi-Puijo/Rypysuo, Särkiniemi, Päiväranta, Inkilänmäki, Tiihotar, Saarijärvi, Kelloniemi, Neulamäki, Jynkkä, Pyörö ja Keilankanta

Vesistöistä ja maaston mäkisyydestä johtuen useimmat Kuopion lähiöt ovat pieniä ja liittyvät hyvin luontoon. Vanhimpia lähiöitä onkin luonnehdittu metsäkaupungiksi. Kaupunkirakennustaidetta lähiöissä ovat arkkitehtuuriltaan korkeatasoiset pihapiirit, rakennusryhmät ja yksittäiset rakennukset. Rakennuksilla, jotka nousevat puiden latvusten yläpuolelle, on erityinen merkitys kaukomaisemassa.

Lähiöissä on paljon asukkaita, jotka tukeutuvat lähiöiden omiin palveluihin ja liikkuvat yleensä jalan, pyörällä tai bussilla. Toiminnallisesti lähiöt ovat joukkoliikennekaupunkia. Useimmista lähiöistä kuitenkin puuttuu joukkoliikenne- ja jalankulkukaupungin ympäristö, kuten viihtyisät pysäkkiaukiot ja kävelyraitit. Toisaalta lähiöissä on paljon autokaupungin ympäristöelementtejä kuten suuria väyliä ja laajoja pysäköintikenttiä, jotka heikentävät ympäristöä ja turmelevat kaupunkikuvaa.

Erityinen kaupunkikuvallinen merkitys lähiöissä on julkisilla rakennuksilla ja liikerakennuksilla, jotka hyvin sijoitettuna luovat kiinnostavuutta kaupunkikuvaan ja korostavat lähiön toiminnallista rakennetta. Lähiöissä on myös muita hyviä kaupunkitiloja kuten, katuja, siltoja, puistoja ja puistokäytäviä, joita on luotu taitavalla suunnittelulla ja rakentamisella.

Suljettuja katutiloja lähiöissä ei ole. Ainoana poikkeuksena tästä on Pyörön esplanadi, jonka ympärille on rakennettu kaupunkimaista ympäristöä. Pyörössä on myös pieni suljettu toriaukio sekä puistoakseli, johon alueen julkiset rakennukset liittyvät. Pieni kauppa-aukio ja siihen liittyviä kävelyraitteja on myös muutamissa muissa lähiöissä. Kauppojen poistumisen myötä nämä julkiset ulkotilat ovat lähiöissä kuitenkin entisestään vähentyneet. Vastaavasti puistojen, leikkikenttien, pysäkkiaukioiden sekä muiden julkista oleskelua suosivien kaupunkitilojen merkitys on kasvanut.

Uutta joukkoliikennekaupungin ympäristöä on rakennettu Särkilahden alueelle. Siellä bussikatu siltoineen sekä katuun liittyvä aukio, leikkipaikka ja kauppa muodostavat yhteistä julkista kaupunkitilaa, johon asuntokorttelit liittyvät. Bussisilta on näköala- ja levähdyspaikka, joka yhdistää Särkilahden puistorannat toisiinsa ja liittää Särkilahden alueen Särkiniemen lähiöön.

Kuvateksti

Rakentamisen ohjaus on taannut laadukkaan kaupunkikuvan syntymisen uusille alueille. Jo vuoden 1980 asuntomessujen organisaatioon kuului työryhmä, joka kontrolloi messualueelle rakennettavien talojen arkkitehtuuria ja laatua. Sen lisäksi, että kiinnitettiin huomio rakennuksiin ja niiden sopivuuteen maastossa, seurattiin ympäristön kohentamista siten, että rakentamisen jäljiltä ei jäänyt keskeneräisyyksiä. Samat periaatteet otettiin käyttöön Neulamäen ja Petosen projekteissa. Nyt niitä käytetään Saaristokaupungin rakentamisen ohjauksessa. Lähiöprojektit ovat parantaneet kaupungin kokonaiskuvaa vanhoilla lähiöalueilla.

Kuvateksti

Särkiniemen lähiö valittiin myös valtakunnallisesti käynnistyneen lähiöuudistuksen kohdealueeksi. Alueen ympäristöä kohennettiin, rakennuksia peruskorjattiin ja uuden kaavan puitteissa rakennettiin kaksi uutta asuntokorttelia. Särkiniemen viereen suunniteltiin ja toteutettiin Särkilahden täydennysrakennusalue.

Toimenpiteet:

- 35) Lähiöissä ja lähiöitä yhdistävissä "sormissa" vahvistetaan joukkoliikennekaupungin rakennetta ja ympäristöpiirteitä (kunnallistekninen osasto, kaavoitusosasto).
- 36) Jatketaan lähiöuudistusta ja vahvistetaan alueiden omaa identiteettiä mm. kehittämällä keskuk-sia, toriaukioita ja julkisia kaupunkitiloja kaupunkikuvallisesti korkeatasoisiksi (asuntotoimi ja projektit, kaavoitusosasto, kunnallistekninen osasto).
- 37) Hoidetaan kaupunkiympäristöä ja sen laatua nostetaan: Bussipysäkkejä ja niille johtavien kulku-yhteyksien ympäristöä parannetaan, pysäköintikentille tehdään tilaa rajaavia istutuksia ja lähiöiden luontokontaktia kehitetään (kunnallistekninen osasto, kaavoitusosasto).
- 38) Luodaan uusilla lähiöalueilla mm. Saaristokaupungin Lehtoniemeen sijoittuvassa kaupunginosien "Helminauhassa" joukkoliikennekaupungin kaupunginosa, joilla on oma identiteetti, pysäkkiauki-ot, hyvät kävelyreitit ja turvalliset pihapiirit (kunnallistekninen osasto, kaavoitusosasto).
- 39) Luodaan Keilankantaan kaupunkimainen jalankulkuympäristö (kunnallistekninen osasto, kaavoitusosasto).

2.4 VÄLIALUEET

Lähiöiden lomaan ja pääväylien läheisyyteen on vuosikymmenien myötä syntynyt uutta kaupunkialuetta, jolla ei ole juuri mitään perinteisen kaupungin ympäristöpiirteitä. Kun rakentaminen on hakeutunut parhaille paikoille, on väliin jäänyt vajaakäyttöisiä alueita ja vyöhykkeen hajanaisuutta lisää se, että rautatie, voimalinjat, moottoritie ja pääväylät halkovat aluetta ja pahimmillaan pirstovat sen kapeiksi kaistoiksi. Autokaupungin ympäristöpiirteet, kuten moottoritie, leveät pääväylät ja kadut, laajat pysäköintialueet ja väljät piha-alueet hallitsevat työpaikka- ja palvelualueiden kaupunkikuvaa.

Välialueiden parasta kaupunkiympäristöä on Savilahden Tiedelaakson alueella, jossa on suuria julkisia palvelulaitoksia kuten yliopisto, yliopistollinen sairaala, Teknian rakennukset ja muut tutkimuslaitokset.

Alue on toteutettu yhtenäisen suunnitelman pohjalta, jolloin useimmilla rakennuksilla ja rakennusryhmillä on erityistä kaupunkikuvallista merkitystä. Alueelle on myös rakennettu viihtyisiä piha-alueita ja jalankulkuympäristöä. Savilahti on lähellä keskustaa ja liittyy esikaupunkivyöhykkeeseen. Moottoritie kuitenkin jakaa tällä kohdin esikaupunkivyöhykettä ja vaikeuttaa sen eheyttämistä.

Liikkuminen tällä vyöhykkeellä tapahtuu pääasiassa autolla, joten alueelle ei ole juurikaan syntynyt kaupunkimaiseen oleskeluun soveltuvia julkisia ulkotiloja. Lähinnä näitä ovat laitosten piha-alueet sekä kauppakeskusten pysäköintialueet, pihat ja puolijulkiset kauppakäytävät.

Uuden tyyppistä kaupunkiympäristöä tällä vyöhykkeellä ovat ulkoilu- ja pyöräilyreitistöt sekä niihin liittyvät levähdys- ja puistoalueet sekä erityiset maisemakohdat, jotka luovat alueelle viihtyisyyttä.

Toimenpiteet:

- 40) Parannetaan automarkettien ja pääväyliin liittyvän teollisuus- ja toimistorakentamisen arkkitehtuuria. Huoltopihojen ja pysäköintialueiden ympäristölliseen laatuun kiinnitetään erityistä huomiota (rakennusvalvonta, kaavoitusosasto, kiinteistöjen omistajat).
- 41) Parannetaan moottoritien ja junaradan ympäristöä ja liittymistä kaupunkirakenteeseen (kunnallistekninen osasto, Tiehallinto, VR).
- 42) Eheytetään välialueiden maankäyttöä ja kaupunkikuvaa (kaavoitusosasto, kunnallistekninen osasto).
- 43) Toteutetaan Saaristokatu viihtyisänä maisemakatuna (kunnallistekninen osasto, kaavoitusosasto)

Liittyvät asiakirjat:

- Tieympäristön maisemanhoitosuunnitelma 2000
- Viitostien maiseman yleissuunnitelma 1995
- Liikennepoliittinen ohjelma 1995
- Ulkomainontaohjeet Kuopion kaupungissa 1991

2.5 UUDET PIENTALOALUEET

Omakotirakentaminen on Kuopiossa yleensä sijoittunut kerrostalolähiöiden väliin tai reunoille. 1980-luvulla omakotirakentaminen lisääntyi, alueet laajenivat ja Kuopioon kehittyi käytäntö, että joka vuosi avataan uusi pientaloalue.

Uudet pientaloalueet ovat suurelta osin väljiä omakotialueita, jotka toiminnallisesti ja perushahmoltaan ovat autokaupunkia. Useimmilla alueilla on kuitenkin muiden toimintojen tai luonnon tuomaa monipuolisuutta sekä yhä myös joukkoliikennekaupungin piirteitä, kuten omia palveluita ja bussipysäkkejä.

Parasta kaupunkirakennustaidetta ovat luontoon ja maisemaan kauniisti sijoittuvat taloryhmät sekä pihakatutyypiset asuntokatumiljööt. Alueilla on myös arkkitehtuuriltaan korkeatasoisia taloja tai taloryhmiä. Tärkeitä ovat järvet, näkymät, metsät, puistot ja kevyen liikenteen reitit.

Toimenpiteet:

- 44) Luodaan jokaiselle uudelle alueelle oma tunnistettava identiteetti alueen omista lähtökohdista erilaisia pientalotyyppejä vaihdellen ja kehittäen (kaavoitusosasto, kunnallistekninen osasto, asuntotoimi ja projektit).
- 45) Toteutetaan Saaristokaupunkiin Taiteen kaavan pohjalta taiteen ja kulttuurin projekteja (asuntotoimi ja projektit, Saaristogalleria – hankeorganisaatio, kunnallistekninen osasto, kaavoitusosasto, prosentitaidetyöryhmä, taidemuseo).

2.6 MAASEUTU

Vehmersalmi, Melalahti, Kurkimäki, Etelä-Kuopio, Länsiranta, Itäranta ja Riistavesi

Kuopiossa on kolme asemakaavoitettua maaseututaajamaa. Näistä Melalahti ja Vehmersalmi ovat entisiä kuntakeskuksia, joissa on perinteistä kirkonkyläympäristöä. Kurkimäki on uudempaa omakotiasutusta, mutta myös siellä on vanhan maaseututaajaman piirteitä. Taajamien lisäksi Kuopiossa on parikymmentä kylää tai kylämäistä aluetta, joissa on perinteisiä tilakeskuksia ja muuta vanhaa maaseutuasutusta sekä runsaasti viime vuosikymmeninä syntynyttä uutta asutusta.

Toimenpiteet:

- 46) Vahvistetaan maaseututaajamien ominaispiirteitä (kaavoitusosasto, kyläyhdistykset, hallinto- ja kehittämiskeskus).*
- 47) Eheytetään rakennettua ympäristöä maisemanhoidon, peruskorjauksen ja uudisrakentamisen avulla maaseudun kulttuurimaisemiksi (kiinteistöjen omistajat, kaavoitusosasto, rakennusvalvonta).*
- 48) Laaditaan kylille kyläsuunnitelmat, joissa osoitetaan täydennysrakentamisen suuntaviivat (hallinto- ja kehittämiskeskus, kaavoitusosasto, kyläyhdistykset).*

2.7 LOMA-ASUTUS JA RANTARAKENTAMINEN

Kaupungin lähirannoilla on säilynyt vanhoja huviloita, jotka polveilevat nauhamaisina ketjuina veden äärellä. Osa kesä-asutuksesta on keskittynyt tiiviiksi ja pienimittakaavaisiksi rakennusryhmiksi. Uusin loma-asutus sijoittuu rakennusjärjestyksen ja yleiskaavan mukaisesti ryhmiin puuston suojaan niin, että väliin jää järvimaisemaa korostavaa rakentamatonta rantaa. Viime vuosina loma-asuntoja on rakennettu ympärivuotiseen käyttöön. Niiden koot ovat kasvaneet ja varustelutaso noussut.

Järvien rannoilla on runsaasti aikoinaan tärkeiden vesiteiden varsille rakennettua vanhaa viljelysten ympäröimää maaseutuasutusta. Lisäksi rannoilla on paikoin suhteellisen tiiviisti rakentuneita oma-heimaisia yhdyskuntia muistona lähettyvillä sijainneesta teollisuudesta.

Toimenpiteet:

- 49) Eheytetään vanhojen rakennettujen ranta-alueiden ominaispiirteitä käyttäen perinteistä rakennusten sijoitusta ja mittakaavaa (kaavoitusosasto ja rakennusvalvonta).*
- 50) Sopeutetaan uusi rantarakentaminen olevaan maisemaan. Kaavoituksella ja rakennusjärjestyksellä ohjataan rantarakentamisen monipuolistamista (kaavoitusosasto ja rakennusvalvonta).*

3. TOTEUTUS JA SEURANTA

Kuopion kaupunginhallitus hyväksyi tämän ohjelman **x.x.2007** ohjeellisena noudatettavaksi.

Toimenpiteet:

- 51) Seurataan ohjelman toteutumista ja päivitetään se noin viiden vuoden välein (apulaiskaupunginjohtaja, tekninen toimi, kulttuuritoimi).*